

Naam evaluatie**Evaluatie Odysseusinitiatief****Volledige naam**

Evaluatie Odysseusinitiatief

Aanleiding evaluatie

Het Odysseusinitiatief is bedoeld als een startfinanciering om uitstekende Vlaamse onderzoekers die momenteel in het buitenland werken én gerenommeerde buitenlandse onderzoekers aan een Vlaamse universiteit te verbinden. Zij krijgen door deze financiering de mogelijkheid zich in te schakelen in het onderzoeksbestel en bij te dragen aan de verdere uitbouw van het Vlaamse onderzoekspotentieel.

De jaarlijkse voorziene subsidie wordt aangewend voor 2 types van startfinanciering :

- Odysseus Groep I - Internationaal toonaangevend onderzoek
- Odysseus Groep II - Onderzoekers met het potentieel om door te groeien tot internationaal toonaangevende status

De selectie van de onderzoekers die in aanmerking worden genomen voor Odysseusfinanciering doorloopt twee fasen:

- Iedere Vlaamse universiteit stelt een procedure op voor de selectie van de kandidaten die zij wenst voor te dragen bij het FWO. Deze procedure kan verschillend zijn voor de beide groepen van kandidaten. Een belangrijke voorwaarde voor de Odysseusmandaten is immers dat de onderzoeker en zijn of haar werk passen binnen het onderzoeksbeleid van de universiteit. Het initiatiefrecht ligt dus in algemene zijn bij de universiteit zelf.
- Het FWO staat vervolgens in voor de tweede fase van de selectie en dit via enerzijds commissies van deskundigen en anderzijds een beoordeling door de Raad van Bestuur van het FWO over de toekenning van de financiering.

Beleidscontext algemeen

Het Odysseusprogramma van de Vlaamse overheid heeft tot doel eminente onderzoekers die in het buitenland een carrière hebben uitgebouwd, naar Vlaanderen te halen. De Vlaamse Gemeenschap stelt hiervoor jaarlijks 12 miljoen euro (geïndexeerd) ter beschikking.

De toponderzoekers en de onderzoekers met hoog potentieel om dit te worden, krijgen via Odysseus een aanstelling in een Vlaamse universiteit en het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek-Vlaanderen (FWO) zorgt voor een belangrijke startfinanciering voor een periode van vijf jaar. Met de Odysseusfinanciering kunnen deze onderzoekers een eigen onderzoeksgroep uitbouwen of een onderzoekslijn opzetten en zich progressief in het Vlaams onderzoeksbestel inschakelen.

Beleidscontext evolutie

Sinds de opstart van het initiatief heeft de globale evaluatie van het FWO plaatsgevonden zoals was voorzien in artikel 39 van de beheersovereenkomst 2002-2007. De resultaten van deze evaluatie zullen dienen als basis voor de opmaak van een nieuwe beheersovereenkomst en kunnen als achtergrond voor de evaluatie van het Odysseusinitiatief ter beschikking worden gesteld. De opmaak van een nieuwe beheersovereenkomst met het FWO is inmiddels opgestart, maar nog niet afgerond. Om een juridisch vacuüm te vermijden, werd de lopende beheersovereenkomst met het FWO verlengd tot 30 september 2009.

Te verwachten evoluties

Er worden in de nabije toekomst geen grote evoluties in de beleidscontext verwacht.

Beoogde doelstellingen

Doel van de evaluatie is een beeld te krijgen van de effectiviteit en efficiëntie van deze beleidsmaatregel, de meerwaarde ervan en de bijdrage die het levert aan het onderzoeksbeleid. Een volgende evaluatie zal een stap verder kunnen gaan en extensief onderzoeken wat de plaats is van dit initiatief in het Vlaamse onderzoeksbeleid en of het zijn doel bereikt. Deze evaluatie zal zonder de eigenlijke beleidsobjecten van het Odysseusinitiatief uit het oog te verliezen, zich voornamelijk richten op volgende concrete probleemstellingen :

- voldoet het mechanisme van de selectie aan de kwaliteitseisen?
- Is het Odysseusprogramma voldoende aantrekkelijk en efficiënt?
- Welke meerwaarde heeft het initiatief en welke bijdragen levert het aan het onderzoeksbeleid?

De evaluatie zal gebeuren tegen de achtergrond van de hoger geschetste beleidscontext.

Verwachte resultaten :

- Analyse van het selectie- en toekenningsmechanisme en dit voor beide groepen en op beide niveaus. Hierbij dient te worden ingegaan op alle aspecten van de selectie;
- Vergelijkende analyse van het Odysseusinitiatief met andere vergelijkbare terugkeerprogramma's;
- Analyse van de wijze waarom het FWO de beschikbare middelen heeft aangewend en de verantwoording ervan;
- Analyse van de effectiviteit en efficiëntie van de gehanteerde procedure(s) en dit voor beide groepen en op beide niveaus;
- Analyse van de impact van de verdeelsleutel;
- Analyse van de bekendheid en attractiviteit van het initiatief en de wijze waarop het initiatief werd gepromoot;
- Beoordeling van de tevredenheid bij de deelnemers;
- Analyse van de doeltreffendheid van het programma;
- Aanbevelingen betreffende de evaluatie van het Odysseusinitiatief over een langere periode;
- Conclusies en aanbevelingen betreffende een betere werking-toepassing van het Odysseusinitiatief.

Belangrijkste evaluatievragen

Betreffende het selectiemechanisme :

FASE I :

- Werden de kandidaturen passief ingewacht of actief gerekruteerd door de verschillende universiteiten? Welke argumenten liggen aan de basis van de gemaakte keuze?
 - Indien actieve rekrutering :
 - ° Op welke wijze werd de onderzoeksgemeenschap van de instelling zelf betrokken bij het benaderen of aanbrengen van potentiële kandidaten?
 - ° Hebben de universiteiten ook gebruik gemaakt van de mogelijkheid om via de Vlaamse attachés actief te rekruteren? Waarom (niet)?
 - Welke procedure volgen de verschillende universiteiten om de kandidaten te selecteren? Is het de bedoeling om deze procedure aan te passen bij een volgende ronde? Waarom (niet)?
 - Welk was het slaagpercentage (groep I en groep II)?
 - Welke criteria werden gehanteerd bij de selectie van de voor te dragen kandidaten? Op welke wijze werden de kandidaten gerangschikt? Hoe werd de lijst van voor te dragen kandidaten uiteindelijk gefinanseerd?
 - Gingen onderhandelingen tussen gastinstellingen en kandidaten vooraf aan de uiteindelijke kandidatuurstelling bij het FWO? Met welk doel? Werden voorafgaandelijk al contracten gesloten, engagementen aangegaan?
- Situering van de voorgedragen kandidaten per universiteit-onderzoekspotentieel, hun deelname aan internationale samenwerkingsverbanden voor grensverleggend fundamenteel onderzoek, diversiteit, spreiding over disciplines, genderbalans, ervaring van de kandidaat met de popularisering van wetenschappelijk onderzoek, belang van de kandidaten in termen van beleidsoogpunt (onderzoeksbeleid van de instelling) en in termen van uitstraling ?

FASE II :

- Samenstelling van de jury?
- Transparantie van de procedure?
- Analyse van de verslagen van de raad van bestuur van het FWO?
- Selectie van de uiteindelijke laureaten?
- Een beoordeling van de geselecteerde onderzoekers en de lopende mandaten, enerzijds wetenschappelijk niveau, anderzijds op gebied van genderbalans, geografische spreiding, spreiding per discipline, grootte van de onderzoeksgroepen, beleidsaccenten instellingen (indien van toepassing) ?

Betreffende het Odysseusprogramma zelf :

- Efficiëntie van beheer en administratie door het FWO : evolutie van de beheerskosten, administratieve afhandeling, de contracten, ...
- Analyse van de effecten van het gehanteerde mechanisme, met zowel aandacht voor de tweestaps-selectieprocedure, als voor het sleutelmechanisme voor de budgetverdeling
- aanwending van de beschikbare middelen door het FWO en verantwoording ervan
- De attractiviteit :
 - ° De graad van attractiviteit, de spreiding van de aanvragen, het wetenschappelijke niveau van de kandidaten.
 - ° Oorzaken en redenen voor graad van attractiviteit.
 - ° Tevredenheid van de deelnemers.
- communicatie gevoerd rond het programma, Brainport evenementen. Zijn de objectieven duidelijk voor de

gebruikers? Is het programma voldoende gekend?

- Benchmarking met andere soortgelijke terugkeerprogramma's.
- De doeltreffendheid van het programma (bijdrage aan het Vlaamse onderzoekspotentieel) ?

Onderdelen evaluatie

- Deskstudie op basis van de voorgelegde dossiers, de CV's van de kandidaten, de evaluatieverslagen, de verslagen van de Raad van Bestuur van het FWO, interne stukken van het FWO, bibliometrische profielen van deskundigen en kandidaten, . . .
- Diepte-interviews met betrokken actoren : beleidsverantwoordelijken, kandidaten, leden van de evaluatiecommissies (FWO), leden van de Raad van Bestuur (FWO), verantwoordelijken van het FWO, vertegenwoordigers van het beleidsdomein.
- "Klantentevredenheidsonderzoek" bij de deelnemers aan het initiatief.
- Benchmark met vergelijkbare terugkeerprogramma's.

Methodologie

Voor de evaluatie werd een beroep gedaan worden op een externe consultant. Zoals aangegeven in addendum moet betreffende consultant over voldoende expertise ter zake beschikken of kunnen inhuren.

De evaluatie zelf zal op twee parallelle sporen verlopen :

- ° De deskstudie en de analyse van de verschillende documenten;
- ° De interviews.

Overlegmomenten

Er vond d.d. 17.06.2008 een overlegvergadering plaats met alle betrokkenen (universteiten en FWO). Op deze vergadering werd het plan van aanpak betreffende de evaluatie toegelicht.

Na oplevering van de ontwerpeindrapporten, werden deze aan alle betrokken overgemaakt en dit met het oog op het verbeteren van materiële fouten. Op basis van de gemelde fouten werden de eindrapporten gefinaliseerd.

Wijze van uitvoering

- De evaluatie door de consultant vond plaats in de periode juni 2008-september 2008.
- De ontwerprapporten werden begin september gevlideerd door de stuurgroep.
- De ontwerprapporten werden in september aan alle betrokkenen bezorgd met het oog op het verbeteren van materiële fouten.
- De eindrapporten (een globaal rapport en een deelrapport per instelling) werden d.d. 06.10.2008 opgeleverd.

Externe expertise ingeschakeld? Ja

Resultaten evaluatie

- Een globaal eindrapport.
- Deelrapporten per instelling (universiteit). Deze zijn enkel ter beschikking van de instellingen zelf.